

Instruktion till spillningsinventering av älg

Denna instruktion och korta bakgrund till inventering av klövvilt är till för att jaktlagen på ett enkelt och självständigt sätt skall kunna utföra och förstå hur en spillningsinventering fungerar. För att hitta en metod som passar för våra förhållanden har vi tagit hjälp av forskare på Grimsö forskningsstation. Vi har också eftersträvat att anpassa vår metod efter andra spillningsinventeringar som genomförs av andra älgskötselområden i Blekinge. På så sätt blir det möjligt att jämföra resultaten med dessa områden. Det är viktigt för resultatet att ALLA jaktlag verkligen genomför de instruktioner Ni får genom detta häfte. På så sätt ökar säkerheten i resultaten och således också våra chanser att hitta ett bra sätt att förvalta vår älgstam. Vi måste dock inse att även om inventeringen görs efter konstens alla regler så har den vissa begränsningar. Vi bör därför räkna med en viss felmarginal på den siffra vi får fram på antalet älgar per tusen hektar. Det som däremot är riktigt bra med en ordentligt genomförd spillningsinventering är att man efter några år får en mycket bra signal åt vilket håll älgstammen utvecklas. Med dessa fakta är det sen mycket lättare att bestämma hur avskjutningen skall se ut.

Allmänt

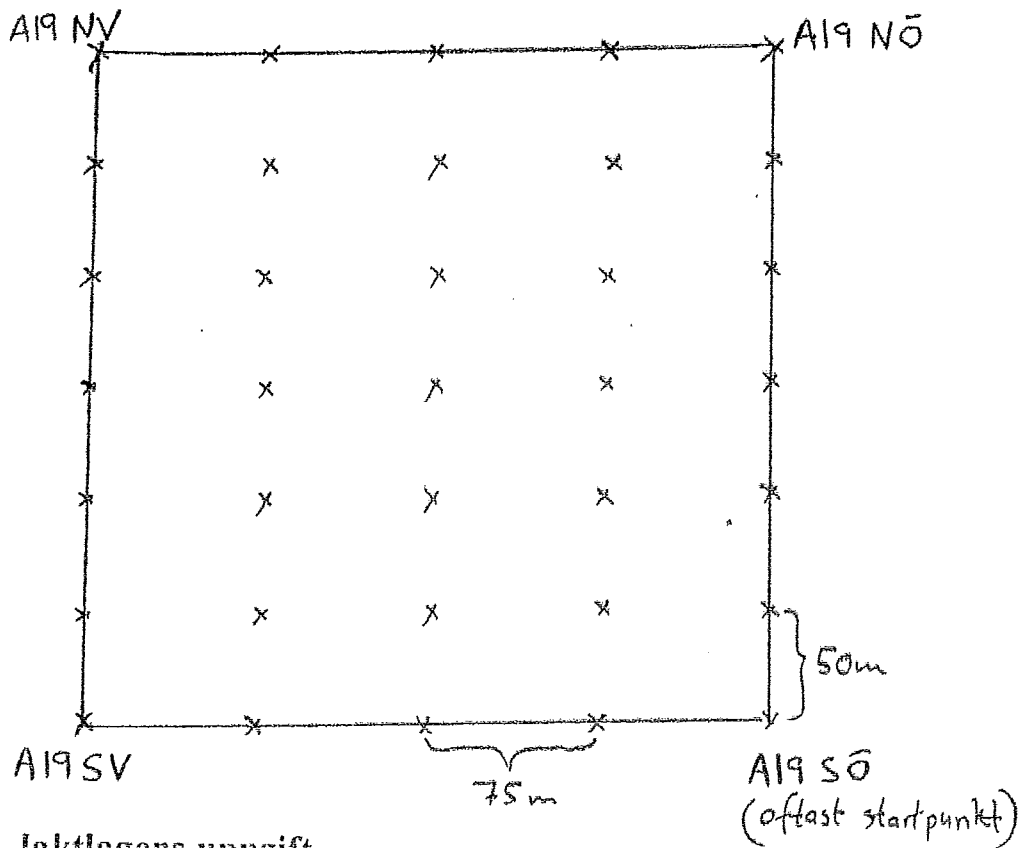
Inventering betyder att man räknar antalet älgar på ett begränsat område. Sedan antar man att de områden man inte räknat har samma älgtätheter och får på så sätt fram en älgtäthet för hela det undersökta området. Då man räknar faktiska älgar används bäst någon flygande farkost, tex helikopter. Då kostnaderna för dessa övningar vida överskrider våran budget samt att snö och vegetationsförhållanden i Blekinge gör metoden väldigt osäker så måste vi finna en annan metod. Det överlägset bästa sättet är då att räkna spillningshögar efter älgarna. Genom enklare behandling av de resultat som erhålls vid denna räkning så får man fram en uppskattad täthet på älgens vinterstam. Denna metod är billig att genomföra om man själva i jaktlagen utför räkningen, det är dessutom väldigt enkelt att genomföra jämfört med en flyginventering. Den stora felkällan ligger i att älgarna lämnar ifrån sig olika antal spillningshögar beroende på biotop och födoval. Enligt forskare på Grimsö så är 18 högar per dygn den siffra man skall använda. Det är också väldigt viktigt att rutorna läggs ut helt slumpmässigt för att resultatet inte skall bli styrt.

Inventeringsgruppens förarbete

Vi har kommit fram till en metod där vi inventerar rutor som är 300*300 meter. I dessa rutor inventerar vi sedan 35 st mindre ytor som var och en är 50m² (en cirkel med radien 4 meter). De 35 punkterna fås genom att man i ~~öyd~~-västlig riktning lägger ut en punkt var 75:e meter och i nord-sydlig riktning lägger man ut en punkt var 50:e meter (se figuren). Startpunkten för varje stor ruta har vi plockat fram med hjälp av kilometerskärningarna i rikets rutnät. Därefter slumpade vi ut så många av dessa punkter som vi behövde för att inventeringen skall bli statistiskt säkerställd. Vi hamnade då på 68 rutor vilket klarar statistiken med god marginal. Vi har satt startpunkten som det sydöstra hörnet på rutan. Några rutar har vi dock blivit tvungna att vända och vrida på för att den till största delen skulle ligga innanför vårt område. Vi har däremot inte tagit någon som helst hänsyn till andra faktorer såsom bebyggelse, sjöar eller andra områden som vi "vet" är älgtomma för då hade vi ju styrt resultatet. Därför kan vissa rutor se lite "konstiga" ut då kanske halva rutan ligger i en sjö eller inne i ett samhälle men de skall ändå räknas med. Några startpunkter ligger tex i någon sjö men oftast så blir det ju ändå några cirklar att räkna och de som ligger i sjön blir således lästräknade (=0). När sedan alla startpunkter var framtagna har vi med skogsvårdsstyrelsens hjälp fått en octo-foto karta (en kopia av ett flygfoto) till varje ruta där startpunkten är markerad. På så sätt blir det lätt för Er i jaktlagen, som även har lokalkännedom i områdena, att hitta startpunkten. För att

underlätta arbetet i framtiden och för att öka noggrannheten i att alltid hitta tillbaka till samma punkt höst och vår så skall i varje hörn på den stora rutan (300X 300m) sättas en käpp som är vitmålad i toppen.

På alla dessa käppar sätts en märkning med bokstäver och siffror instansade. Tex "A29 SV" vilket betyder att rutan heter A29 och käppen skall stå i det sydvästra hörnet av rutan. På så sätt blir det också lättare för oss i inventeringsgruppen att hitta rutorna vid en eventuell stickprovskontroll. Vi har också räknat fram en X- och en Y- koordinat för alla startpunkter, så för Er som har en GPS blir arbetet ännu lättare. Ex. ruta A19

Jaktlagens uppgift

Eran uppgift blir att två gånger per år besöka dessa rutor. Först en gång under hösten (slutet av oktober, datum bestäms för varje år) då alla ytor skall "städas" från älgskit. Börja alltså vid någon hörnstolpe och rensa en cirkel med radien 4 meter gå därefter 75 meter i syd-västlig riktning och sedan motsvarande 50 meter i nord-sydlig riktning tills alla 35 punkterna i rutan är städade. Låt er inte avskräckas om det låter som ett stort arbete ty de allra flesta ytor kommer med största sannolikhet inte att innehålla några högar att plocka bort. Viktigt är dock att ni på något sätt märker ut alla punkter inuti rutan så att ni har samma centrumpunkt på cirkelarna när ni på våren återkommer för att räkna vinterns spillningshögar. Det kan tex vara lämpligt att ha med sig små korta pinnar som ni sågar till själva att märka ut punkterna med.

Tänk också på hur lätt det är att villa bort sig bland raderna. Tipsa gärna oss om ni kommer på nåt bra system att enkelt hitta samma punkter varje gång. Använd ett-måttband samt kompass då ni mäter ut de 50 och 75 metrarna, har man tillgång till GPS så använder man givetvis denna. Enklast är om man samarbetar två och två.

Samma procedur upprepar sig sedan under ett visst datum på våren (slutet av mars) Då skall ni räkna antal högar i varje cirkel. Då har ni med ett snöre som är exakt fyra meter som den ena av Er står och håller vid centrumpunkten medan den andre går runt i en cirkel och ser om det finns några spillningshögar inom cirkeln. För att det skall räknas som en spillningshöga så måste den innehålla minst 20 pärlor. Den skall dessutom ligga till största del inom cirkeln(alltså minst hälften av pärlorna innanför cirkeln) för att medräknas. Det är mycket viktigt att inte frestas att räkna med högar som ligger precis utanför eller t.o m delvis inne i cirkeln bara för att man "äntligen har hittat en höga" för då blir allt arbete värdelöst. Resultatet från era rutor redovisar Ni i det formulär som vi i inventeringsgruppen har framställt. Sedan lämnar Ni det ifyllda formuläret till någon i inventeringsgruppen så att vi kan påbörja efterarbetet

Inventeringsgruppens efterarbete

När vi har fått in resultaten från alla rutor så skall vi sammanställa resultaten och räkna ut en täthet för älgens vinterstam inom vårt älgskötselområde. Vi har då också möjlighet att se om det är några stora skillnader mellan olika områden inom skötselområdet.

Den formel som vi använder oss är följande:

$$N = (S * I * 10\ 000) / (Y * P * D * T)$$

S= antal funna spillningshögar

N= antal älgar

I= Inventeringsområdets storlek i hektar

Y= storleken på varje provyta i kvadratmeter

P= antalet undersökta provytor

D= antalet spillningshögar per dygn (=18 st för älg)

T= vinterperiodens längd i dagar, dvs tiden mellan höstrensningen och inventeringstillfället.